

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

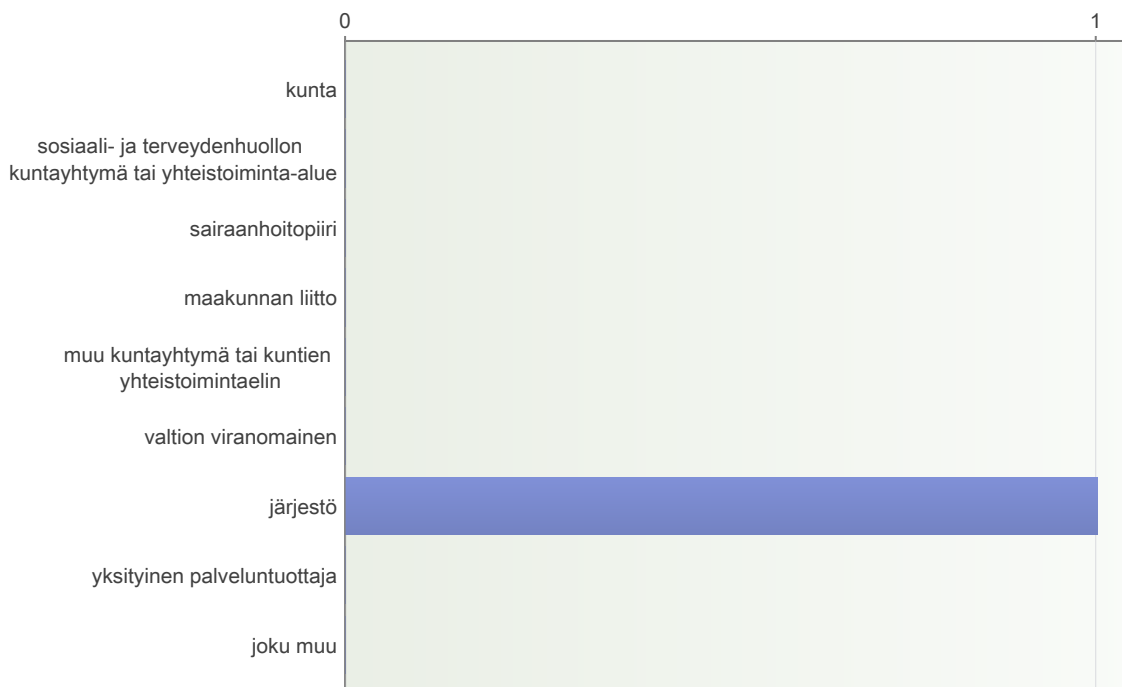
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Kuurojen Palvelusäätiö sr	Toimitusjohtaja Pekka Räsänen	pekka.rasanen@kpsaatio.fi	29.11.2017	hallitus

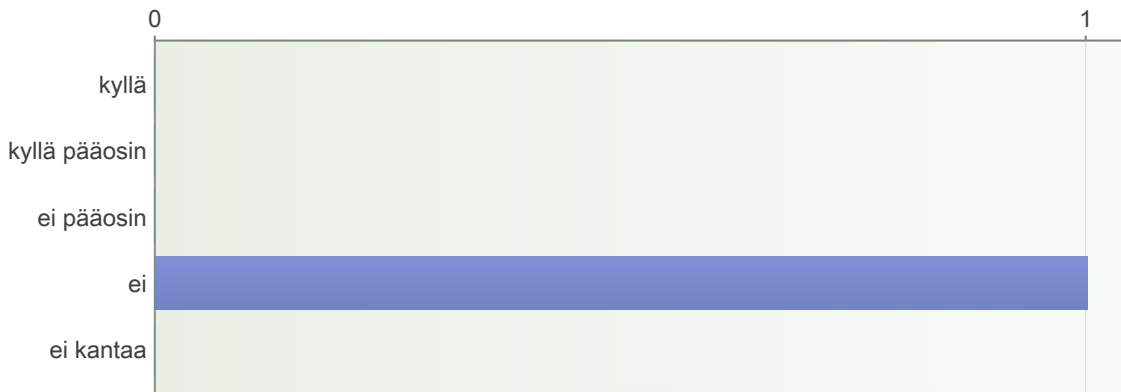
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Monille ihmisryhmille esitetty valinnanvapausmalli on monimutkainen. Jos asiakas ei hahmota järjestelmää, on hänen vaikea vaikuttaa omiin palveluihinsa.
- Heikompiosaisten ja paljon palveluita käyttävien ihmisten palvelutarpeet ja mahdollisuudet tehdä valintoja pitäisi huomioida huomattavasti vahvemmin ehdotetussa valinnanvapausjärjestelmässä.
- Sote-keskusten on sitouduttava siihen, että ihmisen hoidon ja hoivan tarpeet kartoitetaan kokonaisvaltaisesti ja ihmistä kuullen.
- Hyvinvointi- ja terveyseroja kavennetaan parhaiten panostamalla terveyden edistämiseen, ennaltaehkäisyyn, oikea-aikaisiin palveluihin ja sosiaali- ja terveydenhuollon integraatioon.
- Esitetty valinnanvapausmalli hankaloittaa selvästi palveluintegraation toteutumista.
- Kaikki kielelliset oikeudet on turvattava muutoksessa. Kaiken tiedon on oltava esteetöntä ja huomioitava paitsi kieli- ja kulttuurivähemmistöt myös erityisryhmien, kuten kehitysvammaisten, tarpeet.

Nykyinen pirstaleinen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä ei turvaa perustuslain mukaisia riittäviä sote-palveluja asuinpaikasta riippumatta. Eri väestöryhmien väliset ja alueelliset erot sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudessa ovat isot ja eriarvoisuus on kasvanut. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on välttämätön yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden varmistamiseksi ja perusoikeuksien toteutumiseksi.

Soten tavoite oli yksinkertaistaa ja nopeuttaa palvelujen saantia. Nyt esitetyt valinnanvapauteen liittyvät ratkaisut pikemmin monimutkaistavat palvelujen saantia. Iäkkäiden ja muiden paljon palveluita tarvitsevien ihmisten kannalta se lisää heidän riippuvuuttaan läheisistä palveluiden hankinnassa ja sen arvioinnissa, kannattaako asiakasseteliä ottaa vastaan.

Heikompiosaisten ja paljon palveluita käyttävien ihmisten palvelutarpeet ja mahdollisuudet valintoihin pitäisi huomioida huomattavasti vahvemmin esitetyssä valinnanvapausjärjestelmässä. Järjestelmä pitäisi rakentaa erityisesti heidän tarpeistaan nousevan, mikä tarkoittaisi vahvaa perustasoa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimivaa palveluintegraatiota.

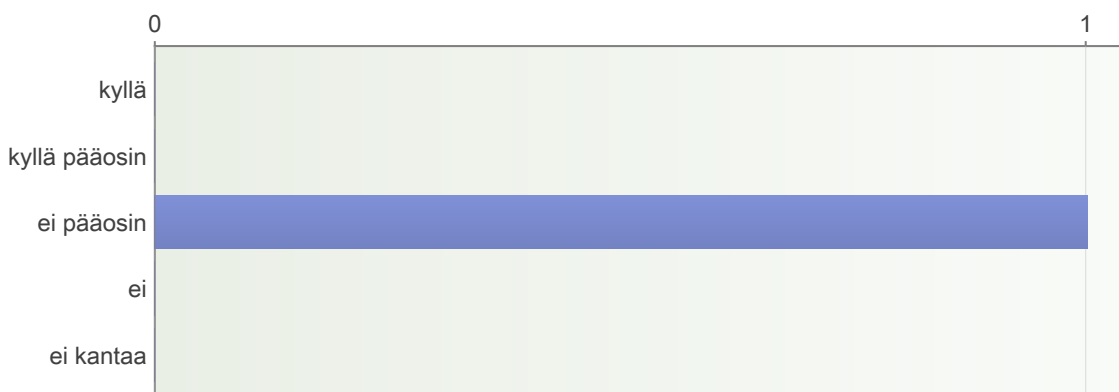
Uudesta lainsäädännöstä ja periaatteista on tiedotettava saavutettavasti eli selkeän suomen, ruotsin ja saamen lisäksi myös molemmilla viittomakielillä, jotta asiakkaat saavat tiedon tarjolla olevista listautumisen periaatteista, suoran valinnan palveluista jne. Jos asiakas ei ole saanut asiasta tietoa, hän ei voi valita. Neuvontaa ja ohjausta on oltava saatavilla suoraan viittomakielellä, jotta kaikkia viittomakielellä käyttäviä kuuroja ei ohjattaisi palvelutarpeen arviointiin "varmuuden vuoksi". Palvelutarpeen arvioinnissa kielelliset oikeudet on

turvattava. Ylipäätään kaikki kielelliset oikeudet on turvattava uudistuksessa.

Kuurojen Palvelusäätiö sr viittaaakin perustuslakivaliokunnan lausuntoon (29.6.2017), jossa todetaan, että ottaen huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden merkitys perustuslain 19 §:ssä turvattujen perusoikeuksien kannalta perustuslakivaliokunta kiinnittää erityistä huomiota viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien toteutumiseen näissä palveluissa ja viranomaisten ja muiden julkista hallintotehtäviä hoitavien velvollisuuteen edistää viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Ehdotettu valinnanvapausmalli on monipolvinen ja vaikeasti hahmotettava. Jos asiakas ei hahmota järjestelmää, on vaikea vaikuttaa omiin palveluihinsa.
- Asiantunteva palveluohjaus nousee keskeiseen rooliin oikeanlaisen ja oikea-aikaisen hoidon saamiseksi. Palveluohjauksen kasvava tarve kertoo puolestaan järjestelmän monimutkaisuudesta ja pirstoutuneisuudesta ja siksi itse järjestelmää pitäisi yksinkertaistaa.
- Tuottajien korvauskäytännöillä on estettävä asiakkaiden haitallinen valikointi ja tuottajien sijoittuminen pelkästään ns. hyvillä alueille.
- Valinnanvapauden tarkoituksena tulee olla erityisesti perustason palveluiden vahvistaminen ja sen avulla on turvattava nykyistä nopeampi hoitoon ja hoivaan pääsy. Jotta ihmisillä olisi tosiasialliset mahdollisuudet tehdä valintoja ja vaikuttaa omiin palveluihinsa, on asiakkailla oltava riittävästi vertailtavaa tietoa palveluista ja eri palveluntuottajista.
- Maakunnan tulee varmistaa, että asiakassuunnitelmaan kirjataan tarpeenmukaiset palvelut ja että asiakkaalle ei jää maksettavaksi mahdollisten asiakasmaksujen lisäksi muita maksuja

Palveluohjaus on turvattava etenkin niiden kohdalla, jotka käyttävät paljon palveluja ja jotka tarvitsevat päätöksentekoonsa tukea. Asiantuntevaa ja objektiivista neuvontaa ja ohjausta pitää olla kaikkien saatavilla

maksutta. Palveluohjaus on myös iso kustannuskysymys. Ohjaukseen ja neuvontaan tarvitaan riittävästi palkattua henkilöstöä, sillä muuten tämä kysymys vie muulta henkilöstöltä heidän varsinaisilta työtehtäviltään aikaa ja työpanosta.

Arviomme mukaan asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti voivat onnistuessaan parhaiten lisätä ihmisen vaikutusmahdollisuuksia ja itsemääräämisoikeutta omiin palveluihinsa. Asiakkaan näkökulmasta seteleiden arvo ja sillä saatavan palvelun laatu ja taso ovat keskeisiä kysymyksiä.

Mikäli seteleiden todellinen arvo on riittämätön tai pidemmällä aikavälillä inflatoituu, joutuu asiakas tosiasiallisesti maksamaan haluamansa palvelun ja setelin arvon välisen erotuksen (laittamaan omaa rahaa ”pääalle”). Tämä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan maksukyvyyn mukaan. Seteleiden todellista arvoa ja tasoa onkin seurattava.

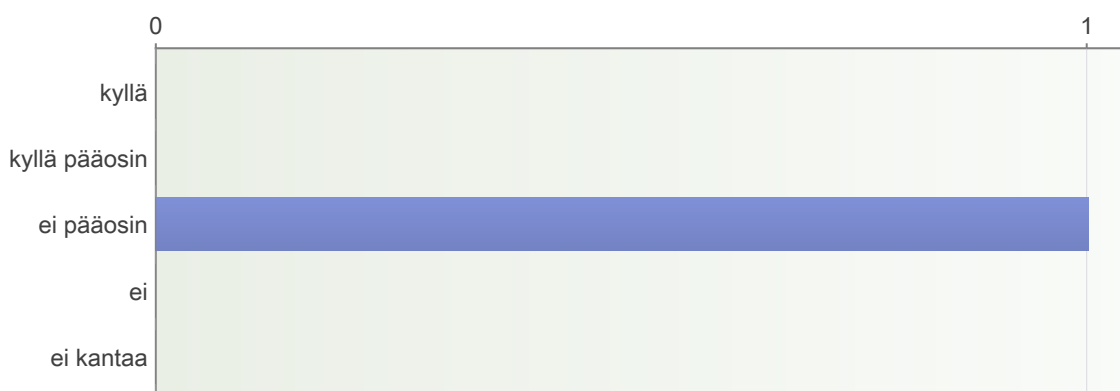
Lakiluonnoksen vaikutusarvioissa tuodaan esille myös se, että asiakassetelituottaja ja HB:n tuottaja voivat myydä asiakkaille ylimääräisiä palveluita. Arvion mukaan varsinkin alkuvaiheessa voi tulla epäselvyyttä siitä, mikä palvelu kuuluu palvelukokonaisuuteen ja mistä palveluista tuottaja voi periä erikseen maksun. Näistä tilanteista voi aiheutua kotitalouksille odottamattomia kustannuksia.

Seteliä annettaessa on tarkkaan kerrottava, mitä se kattaa, jotta vältetään yllättäviä kuluilta. Asiakkaiden ”sumuttaminen” omakustanteisilla lisäpalveluilla on eettisesti kyseenalaista erityisesti haavoittuvimpien ihmisryhmien kohdalla. Lisäpalvelujen markkinointitapaan on tärkeä kiinnittää huomiota, huomioiden ihmisen omat kyvyt ja mahdollisuudet tehdä päätökset lisäpalveluista.

Maakunnan tulee varmistaa, että asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjataan tarpeenmukaiset palvelut ja että asiakkaalle ei jää maksettavaksi mahdollisten asiakasmaksujen lisäksi muita maksuja. Peruseriaatteen tulisi olla hinnoittelun läpinäkyvyys: asiakas tietää ennen palvelun saantia, kuinka paljon hän maksaa asiakasmaksuja ja kuinka paljon lisäpalvelut tulisivat maksamaan. Lisäksi olisi toivottavaa, että koko asiakasmaksulainsäädäntö olisi asiakkaalle selkeä ja ymmärrettävä.

7. 3.Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

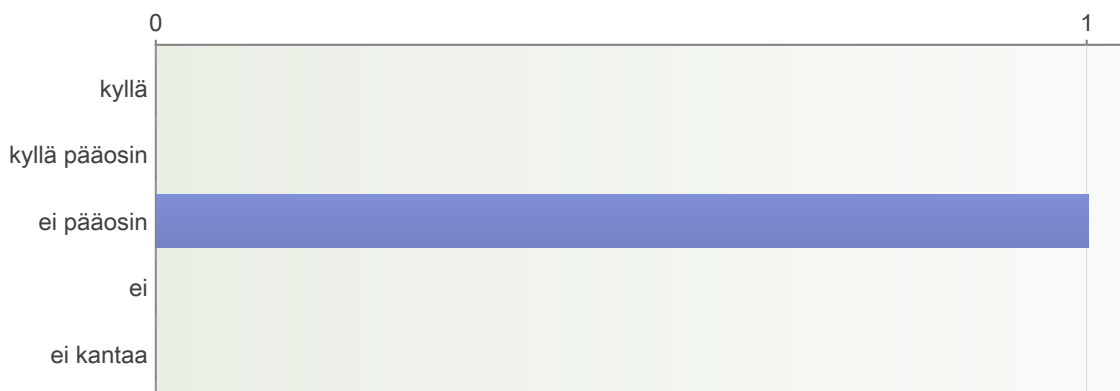
Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen on hyödytettävä asiakasta, eikä se saa nostaa omavastuukustannuksia tai asettaa ihmisiä epätasa-arvoiseen asemaan maakunnasta riippuen. Asiakasmaksujen perusteiden tulisi olla yhdenmukaiset koko maassa, eivätkä ne saa muodostua esteeksi yhdenvertaisen lääkeshoidon tai sosiaali- ja terveydenhoidon toteutumiseksi.

On tärkeää, että maksut kohdistuvat kansalaisille oikeudenmukaisesti. Uudistuksessa on varmistettava, että maakunnat kohtuullistavat tai jättävät asiakasmaksut perimättä, jos maksut vaarantavat ihmisen toimeentulon. Tosiasiallisen valinnanvapauden toteutumisen kannalta matkakustannusten korvaukset on mahdollisesti mietittävä uudelleen.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

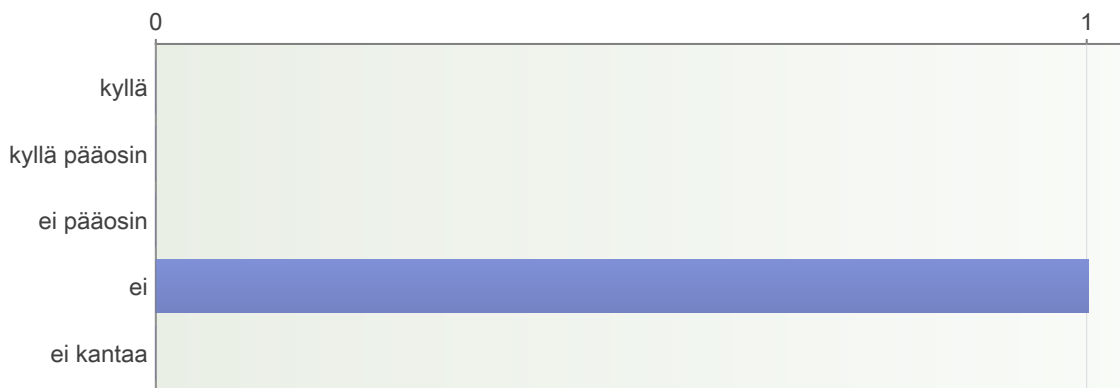
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraation toteutuminen jää ohueksi esitetyllä mallilla. Sote-keskusten palveluvalikoimassa on sosiaalihuollon ohjausta ja neuvontaa, mikä ei ole riittävää aidon integraation turvaamiseksi. Myös sote-keskuksissa on pystyttävä vastaamaan vaikeasta elämäntilanteesta nouseviin palvelutarpeisiin, vaikka viranomaispäätöksiä ei niissä voitaisiinkaan tehdä.

Koska integraation toteuttaminen järjestelmätasolla on erittäin vaikeaa, yritetään palveluintegraatio saada aikaiseksi yksilötasolla laatimalla asiakassuunnitelmia ja jalkauttamalla maakuntien sosiaalityötä sote-keskuksiin. Maakunnan sosiaalityöntekijöistä koostuvan ryhmän tehtävänä on antaa sosiaalihuollon konsultaatiopalveluja sosiaali- ja terveyskeskukselle, arvioida tarvittaessa sote-keskusten asiakkaiden palvelutarvetta ja ohjata asiakkaat tarvittaessa maakunnan liikelaitoksen palveluihin.

Asiakassuunnitelmien juridinen ja hallinnollinen asema on epäselvä. Niitä on vaikea pitää ajan tasalla asiakkaan ja potilaan tilanteen muuttuessa. Miten käytännössä varmistetaan se, että suunnitelmat ovat asiakkaan kokonaisvaltaiset tarpeet huomioivia ja sitovia? Asiakassuunnitelmien velvoittavuus on pystyttävä varmistamaan.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

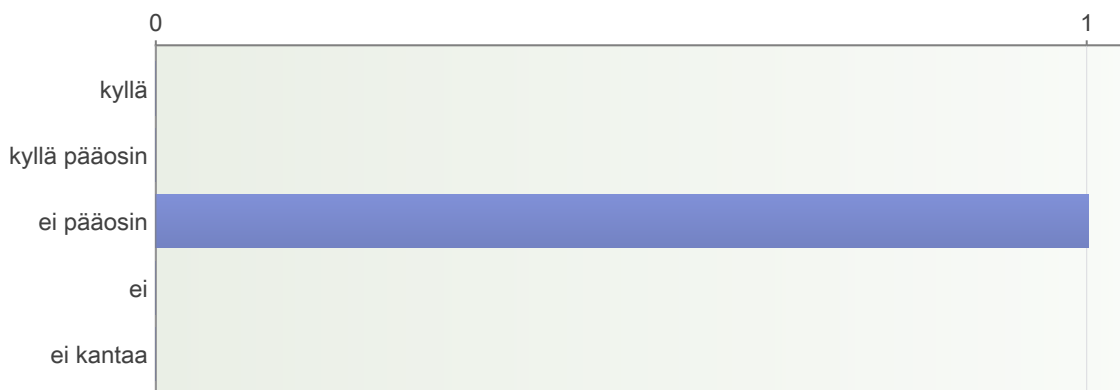
-

- Sote-keskusten palveluvalikoima ei ole riittävä aidon palveluintegraation syntymiselle.
- Kaikissa sote-keskuksissa olisi tulevaisuudessa oltava riittävä sosiaalian ammatillinen panos.

Asiantunteva ohjaus ja neuvonta sekä laajemmissa palvelutarpeissa palvelutarpeen arviointi ja siihen pohjautuva asiakassuunnitelma ovat asiakkaan näkökulmasta keskeisessä roolissa oikeanlaisen ja oikea-aikaisen hoidon saamisessa. Ohjausta ja neuvontaa antavaa henkilöstöä on oltava riittävästi ja heillä on oltava vahva osaaminen sekä toiminnan tuntemus. Lisäksi palveluohjauksen on toimittava asiakkaan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla ja asiakkaan tuen tarpeet tunnistaen.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ihmisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta on perusteltua, että eri puolilla Suomea valinnanvapautta toteutetaan mahdollisimman samankaltaisesti (sote-keskuksen palveluvalikoima).

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Ei vastauksia.

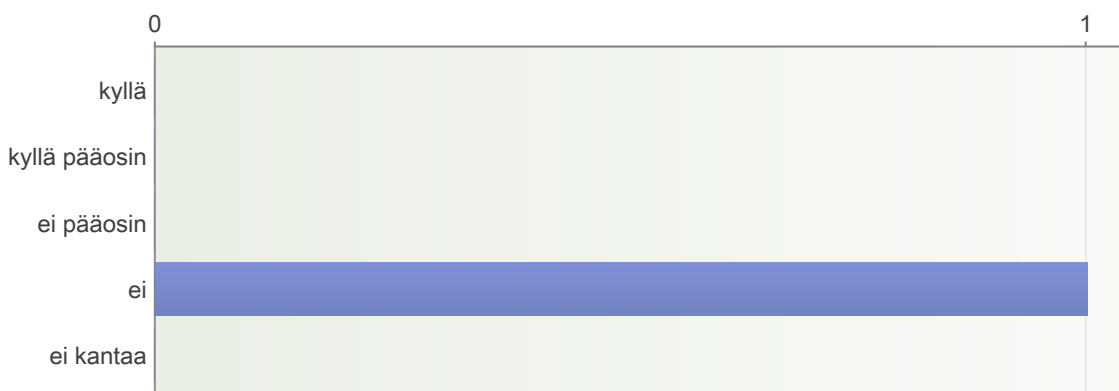
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen yksi keskeisistä tavoitteista on sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimintatapojen ja käytänteiden muutosta sekä ihmisen palvelutarpeen kokonaisvaltaista huomioimista. Se, miten tässä onnistutaan, nähdään vasta käytännössä. Ei ole varmuutta toimintatapojen muutosten positiivisuudesta esimerkiksi heikompiosaisten ja paljon palveluita käyttävien ihmisten kannalta tai tulevatko uudet palveluinnovaatiot edistämään sote-integraatiota.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

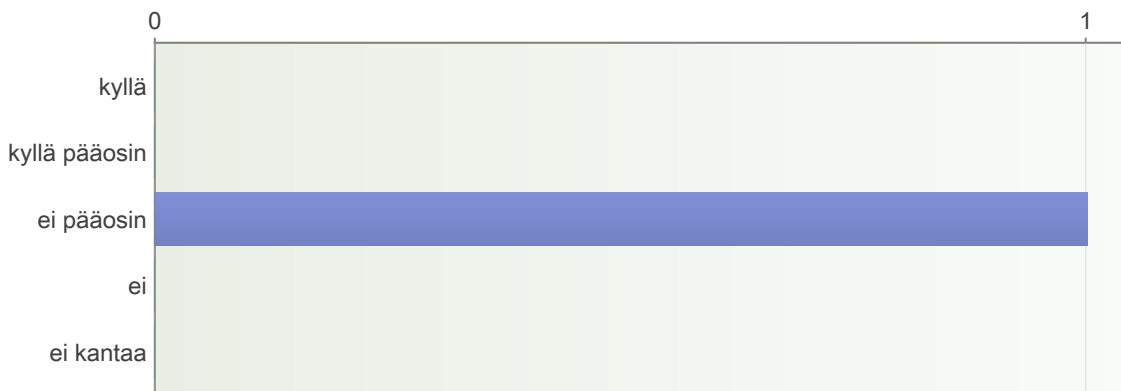
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kustannusten hillintä edellyttää heikoimmassa asemassa olevien ja paljon palveluita käyttävien ihmisten aseman parantamista sekä onnistunutta sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Ylipäättään sosiaalihuollon nykyistä tiiviimpi mukaanotto sote-uudistukseen pitäisi kustannukset paremmin kurissa.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveyskeskuksen palveluvalikoima vastaa pääosin nykyisten terveyskeskusten palveluvalikoimaa. Sosiaalihuollon palveluiden puuttuminen palveluvalikoimasta vaarantaa koko sote-uudistuksessa keskeisenä tavoitteena olleen horisontaalisen integraation parantamisen tavoitteen. Sosiaaliohjauksen sisällyttäminen lakisääteiseen palveluvalikoimaan on sinänsä hyvä asia, mutta jättää sosiaalihuollon osuuden hyvin ohueksi sote-keskuksen toiminnassa.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

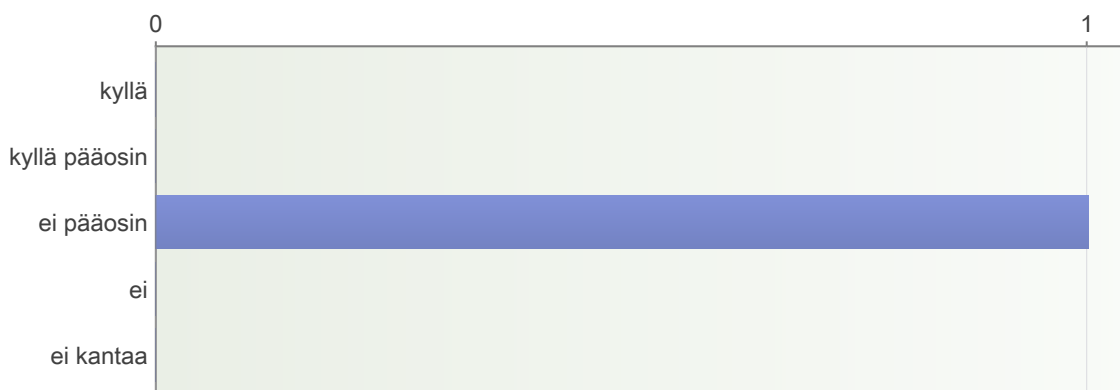

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

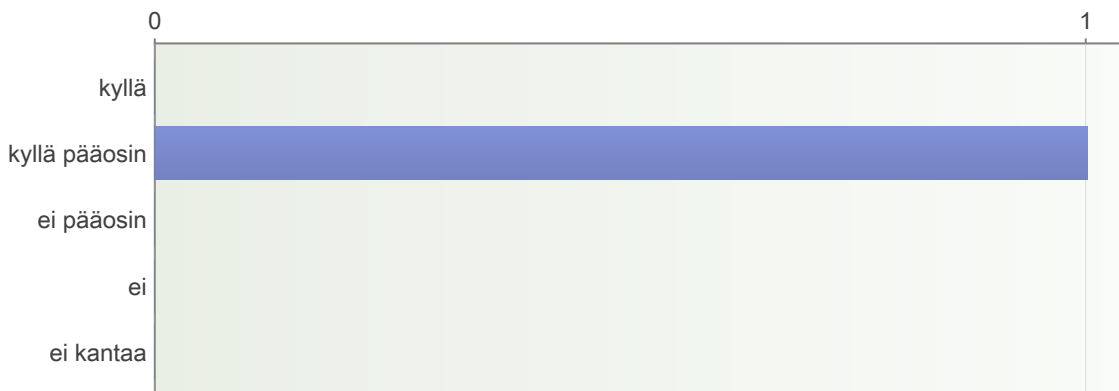
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa suoran valinnan palvelut on nyt määritelty selkeämmin kuin edellisessä valinnanvapauslakiluonnoksessa. Keskeistä kuitenkin on, että maakunnan asukkaille tulee olla selvää, mistä tarvittavaa sote-palvelua on saatavilla ja että asukkaille järjestetään riittävästi ohjausta ja neuvontaa oikeiden palveluiden löytämiseksi. Asiakkaalla tulee olla tarpeeksi tietoa palveluiden saatavuudesta ja laadusta, jotta hän pystyisi käyttämään valinnanvapauttaan. Asiakkaan kannalta tärkeää on yhden luokun periaatteen toteutuminen, jolloin ihminen saisi asiansa hoidettua yhdessä toimipisteessä mahdollisimman jouhevasti.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

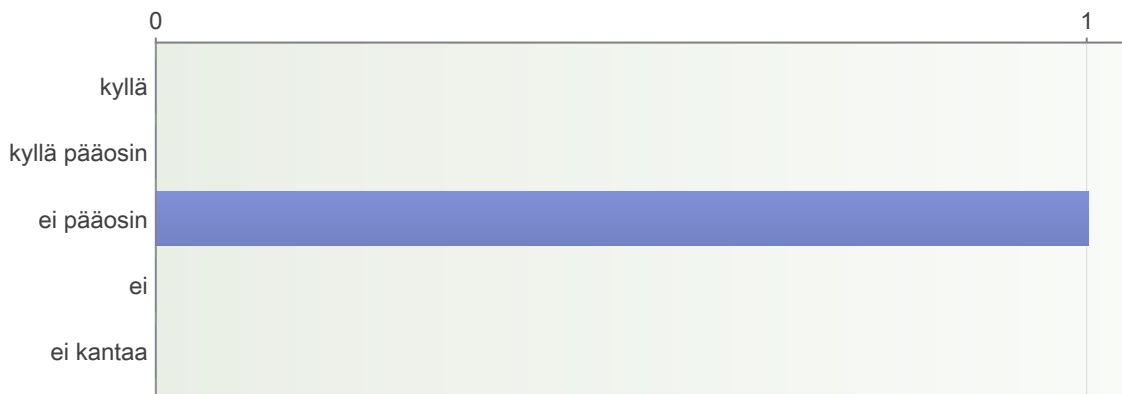

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

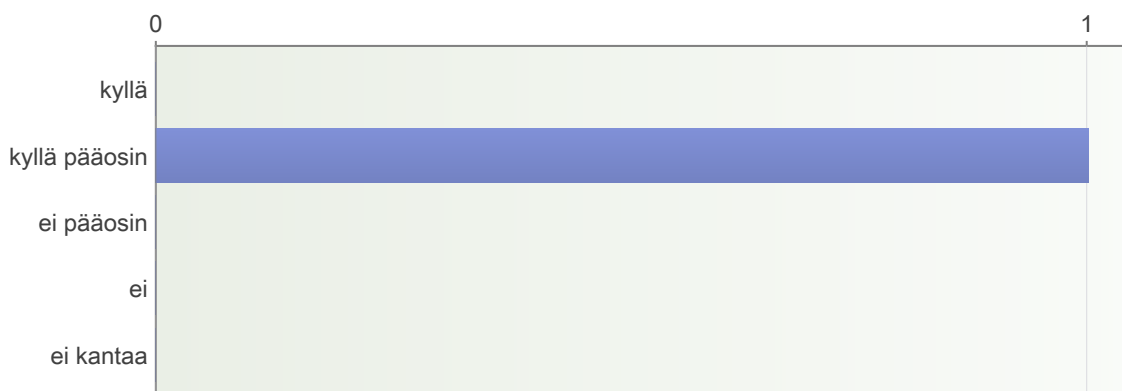
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Jatkossa tulisi pyrkiä siihen, että kaikissa sote-keskuksissa on riittävä sosiaali-alan ammatillinen panos. Jotta yhteen sovitettava työ olisi elimellinen osa sote-keskuksen rakennetta ja yhteisiä työkäytäntöjä, olisi liikelaitoksen sosiaalityöntekijöiden oltava kokoaikaisia ja sote-keskuksissa läsnä jatkuvasti. Näin he pääsisivät myös kehittämään sote-keskuksen sosiaalityön sisältöjä.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

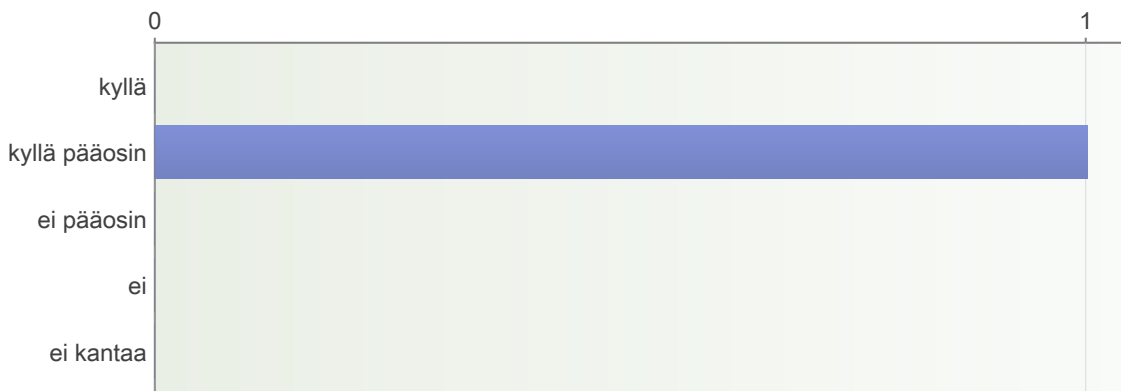
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Liikelaitoksen valintaan vaikuttavat tosiasiallisesti myös välimatkat ja matkakorvausten korvausperusteet. Mikäli matkoja ei korvata kuin lähimpään hoitopaikkaan, kynnyks hakea hoitoa kauempaa nousee varsinkin paljon palveluita tarvitsevilla ihmisillä. Käytännössä valinta tehtänee lähimpään toimipisteeseen tai luonnollisten kulkuyhteyksien varrella olevaan toimipisteeseen erityisesti niissä tapauksissa, joissa hoidon ja hoivan tarve on jatkuvaa ja pitkäaikaista

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan on ilmoitettava palveluyksikön vaihtamisesta maakunnalle, jonka asukas hän on. Ilmoitus tehdään tiedonhallintapalvelua käyttäen tai muutoin kirjallisesti. Ilmoituksen tekeminen ei saa olla liian hankalaa, jotta valintamahdollisuutta voi myös käytännössä hyödyntää.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakaseteleiden tavoite ihmisten itsemääräämisoikeuden ja valinnanvapauden lisäämisestä on periaatteessa kannatettavaa, mutta käytännössä monet ihmiset eivät selviä valinnoistaan ilman asiantuntevaa ohjausta ja tukea.

Palveluohjaus on myös iso kustannuskysymys. Ohjaukseen ja neuvontaan tarvitaan riittävästi palkattua henkilöstöä.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Ei vastauksia.

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

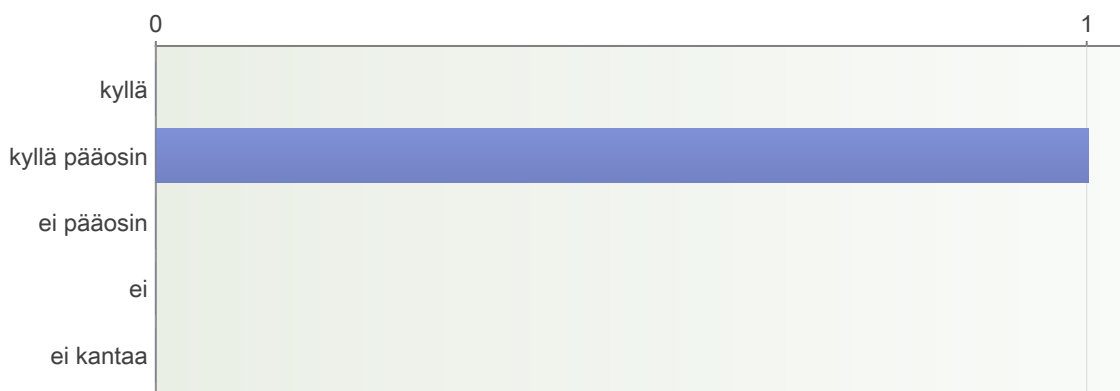
Ei vastauksia.

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakaseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

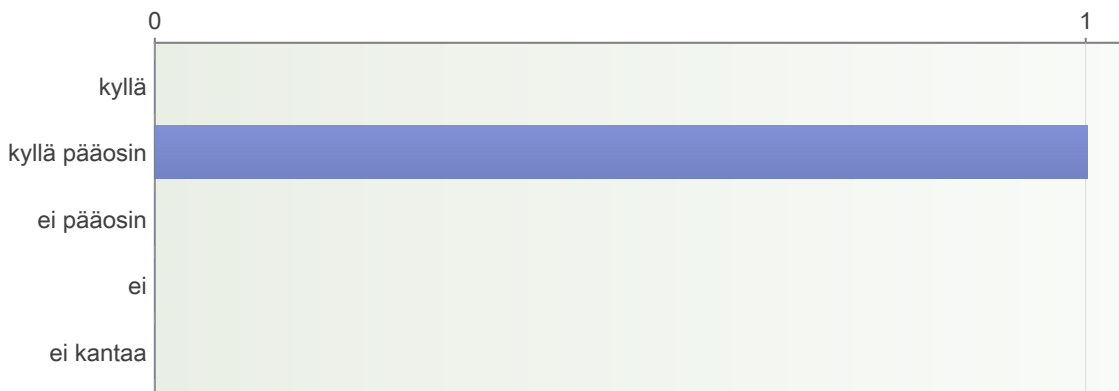
- Asiantunteva ja objektiivinen palveluohjaus ja neuvonta ovat tässä aivan keskeistä, jotta ihminen saa palvelut, jotka sopivat parhaiten hänen tarpeisiinsa. Palveluohjaus ja neuvonta on turvattava erityisesti paljon palveluita käyttävien, iäkkäiden ja erityisryhmien kohdalla.

Maakunnan tulee varmistaa, että asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjataan tarpeenmukaiset palvelut ja että asiakkaalle ei jää maksettavaksi mahdollisten asiakasmaksujen lisäksi muita maksuja.

Lisäksi olisi toivottavaa, että koko asiakasmaksulainsäädäntö olisi asiakkaalle selkeä ja ymmärrettävä.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

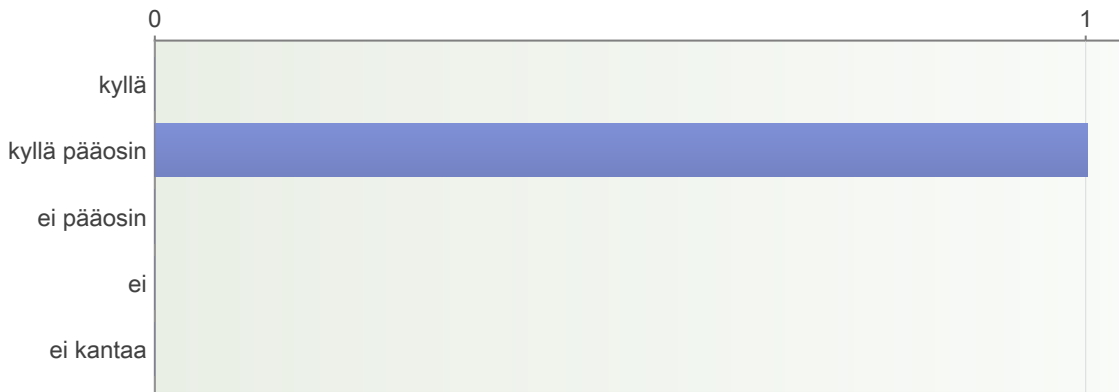
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen arvioinnista. Jos edellytykset asiakassetelillä järjestettävän palvelun saamiselle täyttyvät asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella, asiakkaalle on annettava palveluun asiakasseteli.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Henkilökohtaisen budjetin käyttämisen edellytyksenä on, että se on asiakkaan edun ja oikeuksien mukaista.
- HB:n käytöstä on oltava saatavilla maksutta ohjausta ja neuvontaa.
- Budjetin on joustavasti huomioitava asiakkaan muuttuvat tarpeet ja elämäntilanteet.
- Henkilökohtaisen budjetin suuruuden on vastattava asiakkaan palvelutarvetta ja sillä on kyettävä kattamaan budjettiin suunnitellut palvelut. Budjetin tasoa on seurattava.

Henkilökohtainen budjetti voi onnistuessaan edesauttaa ihmisten valinnanvapauden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista ja parhaimmillaan tuoda niiden toteutumiseen uuden, vaikuttavan tavan. Valinnanvapaus lisääntyy henkilökohtaisen budjetin kautta, mikäli tarjolla on riittävästi saavutettavia vaihtoehtoja ja jos budjetin käyttäjä voi tosiasiaassa tehdä merkityksellisiä valintoja. Henkilökohtaisen budjetin käyttämisen edellytyksenä on, että se on asiakkaan edun ja oikeuksien mukaista.

Olennaista on se, miten ja millä reunaehdoilla järjestelmä rakennetaan ja miten ja missä palveluissa maakunta sitä toteuttaa ja millaisiksi henkilökohtaisen budjetin soveltamiskäytännöt muodostuvat ja millä kustannusrakenteella.

Asiakkaan näkökulmasta keskeistä on myös huolehtia siitä, että asiakas saa riittävästi tukea budjetin käytössä sekä palvelujen hankinnassa sen avulla. On tärkeää, että lakiluonnoksen mukaisesti asiakas saa selvityksen palvelujen saatavuudesta, laadusta ja kustannuksista, ja että asiakkaalle selvitetään hänen asiassaan kysymykseen tulevat erilaiset vaihtoehdot. Laadukkaan ohjauksen ja neuvonnan merkitys korostuu erityisesti henkilökohtaisen budjetin kohdalla. Henkilökohtaiseen budjettiin on maakunnissa varattava riittävästi osaavia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia.

Esityksen 30§ 1 momentti mainitaan, että neuvonta, ohjaus ja selvitys on annettava siten kuin niistä säädetään sosiaalihuollon asiakaslainsäädännön 5 § tai potilaslain 5 §:ssä. Korostamme, että tämä muotoilu ei ole riittävä, vaan aina on huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankinnasta sekä kielellisten oikeuksien toteutumisesta, mikäli sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö ei hallitse asiakkaan käyttämää kieltä tai asiakas ei aisti-tai puheviaan tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi.

Henkilökohtaisella budjetilla pitäisi voida saada myös sote-palvelujen ulkopuolisia palveluita, kuten kulttuuri- ja liikuntapalveluja. Vähintään lain perusteluissa on hyvä todeta selkeästi se, että henkilökohtaisella budjetilla hankittavien palveluiden tarjoajien ei välttämättä tarvitse olla rekisteröityneitä sosiaali- ja terveystieteiden tuottajia, huomioiden myös järjestöjen tuottamat tuki- ja palvelumuodot.

Tämä antaa mahdollisuuden järjestää asiakkaiden sosiaali- ja terveyspalvelut mahdollisimman vaikuttavalla tavalla. Tähän palveluiden vaikuttavuuden seurantaan on aiheellista luoda menetelmiä ja mittareita. Vaikuttavuuden seurannassa on otettava huomioon myös sosiaaliset vaikutukset.

Todennäköisesti vain osa iäkkäistä tai vammaisista henkilöistä soveltuisi henkilökohtaisen budjetoinnin piiriin, sillä kaikki vanhus- ja vammaispalvelujen asiakkaat eivät tarvitse pykälän 3 momentissa mainittua jatkuvaa ja laaja-alaista tukea tai kykene itse tai tuetusti suunnittelemaan ja hankkimaan omia tarvitsemiaan palveluja. Lisäksi maakunta voi määrittää, mitä palvelutarpeen laaja-alaisuus tarkoittaa. Nämä seikat luovat selvän uhan henkilökohtaisen budjetin piiriin pääsemisestä.

Henkilökohtaisen budjetin käyttöä ei tule rajata liian suppealle asiakasryhmälle, vaan sen tulee olla myös niiden ihmisten käytössä, joiden itsemääräämisoikeuden toteutumisessa on suuria haasteita. Lainsäädäntöön tulee ottaa tuettu päätöksenteko myös palveluna kaikille sitä tarvitseville asiakkaille, ja edellytystä ”kykenee itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa” tulee lain perusteluissa täsmentää siitä YK:n vammaissopimuksen mukaisesta lähtökohdasta, että jokainen – esimerkiksi vaikeimminkin vammaisen – henkilö pystyy vaikuttamaan palveluihinsa, kun hän saa siihen tarpeeksi vahvan oikeanlaisen tuen. Toisen henkilön tulee voida asiakkaan suostumuksella huolehtia käytännössä budjetin hallinnoinnista ja palveluiden hankkimisesta asiakkaan näkemykset huomioiden.

Henkilökohtaisen budjetin hinnoitteluun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Maakunnan tulee määritellä henkilökohtaisen budjetin suuruus siten, että se vastaa asiakkaan palvelutarvetta ja että sillä on mahdollista kattaa kaikki sillä katettavaksi tarkoitetut palvelut. Alihinnoittelun uhkana on se, että henkilökohtaisen budjetin palveluita tuottavat yritykset valitsevat asiakkaansa tai palveluita tuottavia yrityksiä ei löydy riittävästi maakunnan asettamilla hinnoilla ja muilla ehdoilla, jolloin todellista valinnanvapautta ei ole.

Lisäksi henkilökohtaisen budjetin on myös joustavasti huomioitava asiakkaan elämäntilanteissa tai tarpeissa tapahtuvat muutokset. Mikäli asiakkaan palvelutarpeissa tulee muutoksia kesken vuoden, palvelutarve ja henkilökohtainen budjetti on arvioitava uudelleen. Jotta varmistetaan se, ettei esimerkiksi vammansa vuoksi palveluita tarvitsevan asiakkaan välttämättömiin palveluihin tule budjetin mahdollisesti loppuessa kesken mitään katkoksia, laissa tai vähintään sen perusteluissa on tarpeen todeta, että muutokset budjettiin tehdään tarvittaessa kiireellisesti. Perustuslaki edellyttää joka tapauksessa välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden turvaamista.

On kannatettavaa, että henkilökohtainen budjetti voidaan laatia joko määrääjäksi tai toistaiseksi voimassa olevaksi. On myös kannatettavaa, että budjetin tarkastamista koskevaan päätökseen voi hakea valittamalla muutosta hallintolain mukaisesti.

Henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto edellyttää joiltakin osin vielä toiminnan täsmentämistä muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen palvelutarpeen arvioinnin toteuttamisen tavasta sekä siitä, miten budjetin suuruus määritellään.

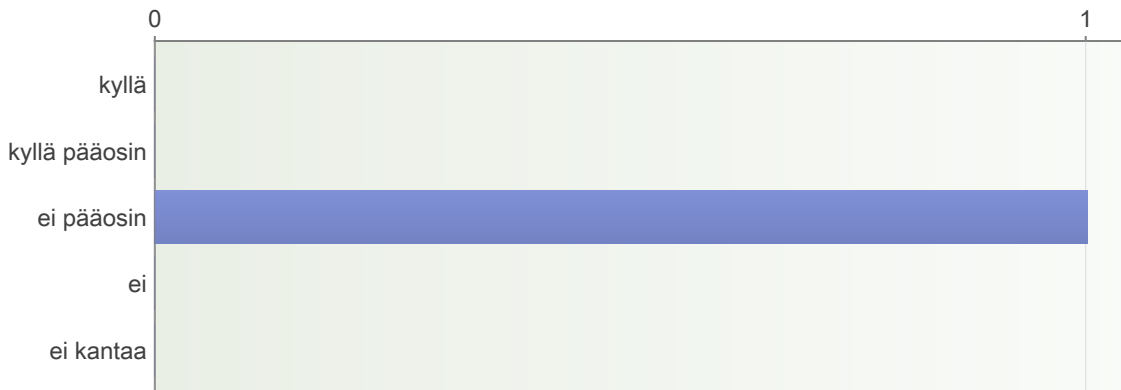
Toistaiseksi henkilökohtaista budjettia on kokeiltu Suomessa vasta hyvin rajoitetusti. Vaikka kokeiluja ollaan nyt lisäämässä ja laajentamassa, budjetin käyttöönotto jo vuoden 2020 alusta lukuisien iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden palveluissa on tosiasiallisesti valtava muutos verrattuna nykyjärjestelmään.

Kokeiluista huolimatta tällöin saattaa tulla ilmi merkittäviäkin muutostarpeita järjestelmään. Kokeilujen seuranta ja niiden annin huomiointi on tärkeää. Budjetin tultua voimaan ja otetuksi laajasti käyttöön olennaista on varata sekä maakunnissa että ministeriössä riittävästi resursseja niin budjetteihin liittyvään päätöksentekoprosessiin, ohjaukseen ja neuvontaan kuin ministeriön keskitettyyn ohjaukseen sekä tarvittaessa ripeisiin korjausliikkeisiin. Henkilökohtaisen budjetoinnin ohjaistuksia laadittaessa on otettava huomioon

vammaislainsäädännön kokonaisuudistus.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Asiakassuunnitelman laadintaan tulee varata riittävät resurssit.
- Asiakkailla on oltava tarjolla tarpeenmukaista neuvontaa, ohjausta ja tukea, asiakkaalle ymmärrettävässä muodossa.
- Jotta asiakkaan oikeuden toteutuisivat, on asiakassuunnitelmien velvoittavuus varmistettava.
- Tiedon sujuva kulku ja jakaminen eri toimijoiden välillä sekä pääsy asiakassuunnitelmaan niin asiakkaalle kuin palvelun tuottajalle ja järjestäjälle tulee turvata tietosuojakysymykset huomioiden.
- Sote-keskusten ohjaus- ja neuvontapalveluita on saatava tarjota myös alihankintana tai ostopalveluina.

Valinnanvapautta koskevan lakiehdotuksen mukaan maakunnan olisi huolehdittava siitä, että asiakkaat saavat valinnanvapauslain mukaisia palveluja, valinnanvapautta ja valinnanvapauden käyttämistä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä tukea valinnanvapauden käyttämiseen. Suoran valinnan palveluntuottajan on huolehdittava asiakkailleen annettavasta neuvonnasta, ohjauksesta ja tuesta samoilla periaatteilla kuin maakunnan liikelaitoksen ja huolehdittava, että sosiaalihuoltolaissa tarkoitettu asiakkaan etu toteutuu.

5 § 1 momentissa säädetään asiakassuunnitelmasta. Pykälän tarkoitus olisi, että laadittaisiin yksi yhteinen asiakassuunnitelma, jossa olisi kaikki asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelut riippumatta siitä, kuka palvelut tuottaisi. Vastuut palvelutarpeen arvioinnista ja siihen pohjautuvasta asiakassuunnitelmasta ovat yhteistä asiakassuunnitelmaa laadittaessa kullakin palvelun tuottajalla.

Asiakkaalle vastuiden jakautuminen ei välttämättä ole kovin selkeä. Lakiluonnos korostaa palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laadinnassa kuitenkin yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja eri toimijoiden välillä, mikä onkin välttämätöntä palvelujen yhteensovittamiseksi. Lakiluonnoksen mukaan asiakassuunnitelma on keskeinen asiakastason palveluintegraatio, jonka merkitys korostuu etenkin paljon palveluita käyttävien kohdalla.

Asiakassuunnitelmien laadintaa tulee varata riittävät resurssit. Asiakassuunnitelman on muodostettava asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukainen kokonaisuus, jota kaikkien tuottajien on velvollisuus noudattaa. Siirtyminen yhteen asiakassuunnitelmaan sosiaali- ja terveyspalveluissa selkeyttää toimintamalleja erityisesti sosiaalihuollon puolella, jossa aikaisemmin asiakkaalla on saattanut olla useita erillisiä palvelukohtaisia asiakassuunnitelmia. Myös asiakkaiden ns. yhden luukun palvelujen turvaamiseksi on varattava riittävät resurssit niihin maakunnan liikelaitoksen palveluihin, joita maakunta antaa sosiaali- ja terveyskeskuksissa.

Valinnanvapautta koskeva lakiehdotus tukee ajatusta palvelujen modulaarisuudesta, jossa haasteena tulee olemaan tiedon sujuva jakaminen ja kulku eri palveluntuottajien välillä. Tärkeää onkin turvata yhtäläinen pääsy asiakassuunnitelmaan niin asiakkaalle, kaikille sote-palvelujen tuottajille kuin järjestäjälle.

Asiakassuunnitelma luo kuitenkin edellytyksiä palvelujen yhteensovittamiselle ja on siten selkeä parannus nykytilanteeseen. Esitys turvaa nykyistä paremmin valinnanvapauteen liittyvien palvelujen käyttöön ja valinnanvapauden käyttämiseen liittyvät asiakkaan oikeudet. On kuitenkin välttämätöntä, että tarjolla on tarpeenmukaista neuvontaa, ohjausta ja tukea asiakkaalle ymmärrettävässä muodossa.

Erityisesti hyvänä voidaan pitää, että lakiluonnoksessa neuvonnan, ohjauksen sekä tuen ja palveluiden saannissa ja toteuttamisessa tulee huomioida laaja-alaisesti yhteen sovitettavia palveluja tai paljon palveluja käyttävät sekä erityisen tuen tarpeessa olevat asiakkaat, kuten esimerkiksi henkilöt, joilla on kognitiivinen tai psyykkinen vamma tai sairaus tai muu vastaava syy.

Asiakkaalle tulisi nimetä oma palveluohjaaja vastuutyöntekijä, joka huolehtii siitä, että asiakas saa tarvitsemansa hoidon ja hoivan oikeaan aikaan, oikeassa paikassa. Palveluohjaajan vastuulla Vastuutyöntekijän tehtävänä olisi myös asiakassuunnitelman seuraaminen ja sen varmistaminen, että kaikki palveluntuottajat noudattavat asiakassuunnitelmaa.

Asiantunteva ohjaus ja neuvonta sekä laajemmissa palvelutarpeissa palvelutarpeen arviointi ja siihen pohjautuva asiakassuunnitelma ovat asiakkaan näkökulmasta keskeisessä roolissa oikeanlaisen ja oikea-aikaisen hoidon saamisessa. Ohjausta ja neuvontaa antavalla henkilöstöllä on oltava riittävää osaamista ja toiminnan tuntemista, myös täydentävistä palveluista, kuten järjestöjen tarjoamista toiminnoista. Lisäksi palveluohjauksen on toimittava asiakkaan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla ja asiakkaan tuen tarpeet tunnistaen.

Asiakas- ja palveluohjaus on paljon muuta kuin pelkkää tiedon välittämistä palveluista tai palveluiden äärelle ohjaamista. Asiakaslähtöinen ohjaus on asiakkaan kuulemista, tukemista vaikeissa tunnekokemuksissa, joita vaikea sairaus, vammautuminen tai elämäntilanne tai kaikki nämä yhdessä aiheuttavat sekä asiakkaan ohjaamista ratkaisemaan myös itse eteen tulevia ongelmia. Ohjauksessa olennaista on orientoida asiakasta selviytymään ja oppimaan elämään uudenlaisen tilanteen kanssa sen lisäksi, että hänet ohjataan oikean palvelun äärelle. Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on käytännössä ollut ja tulee olemaan tärkeä rooli arjen palveluohjaajina.

Palveluohjaus on myös iso kustannuskysymys. Ohjaukseen ja neuvontaan tarvitaan riittävästi palkattua henkilöstöä, sillä muuten tämä kysymys vie muulta henkilöstöltä heidän varsinaisilta työtehtäviltään aikaa ja työpanosta.

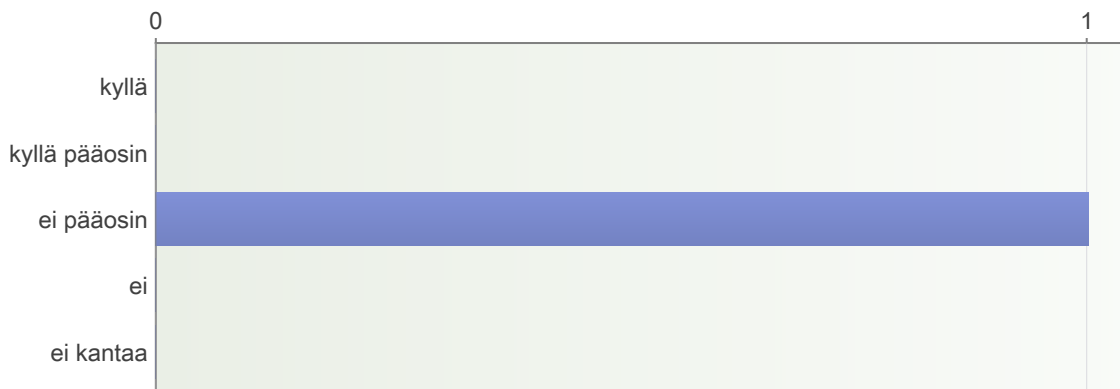
Valinnanvapauslakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sote-keskusten sosiaalihuollon ohjauksen ja neuvonnan osalta on kirjattu, että sosiaaliohjaajan on oltava palkkasuhteessa sote-keskukseen, jolla pyritään varmistamaan yhteistyön pitkäjänteisyys maakunnan liikelaitokseen.

Sote-järjestöjen erityisosaamista tältä osa-alueelta hyödynnettäisiin tulevassa valinnanvapausjärjestelmässä

mahdollistamalla ohjaus- ja neuvontapalveluiden tarjoaminen alihankintana tai ostopalveluina.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 40§:ssä suoran valinnan palvelujen kielestä, kielellisistä oikeuksista viitataan järjestämislain 6§:ään. Sen mukaan, jos henkilöstö ei hallitse muita kuin suomen, ruotsin tai saamen kieliä tai asiakas ei aisti- tai puhevamman tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on palveluja annettaessa mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta. Muotoilu on hyvin väljä eikä sellaisenaan turvaa mainittuja kieliä osaamattomien ihmisten, viittomakielisten, vammaisten tai muiden tulkkausta tarvitsevien henkilöiden oikeuksia.

41§:n mukaan maakunnan on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että asiakasetelin ja henkilökohtaisen budjetin perusteella annettavia palveluja on saatavilla suomeksi, ruotsiksi tai molemmilla näillä kielillä. Epäselvää on se, mitä tällä käytännössä tarkoitetaan ja mitä keinoja maakunnilla voi olla käytettävissä tästä huolehtimiseen, ottaen huomioon, että ko. palvelujen tuottajat ovat itsenäisiä, yksityisiä toimijoita. Säännös ei velvoita maakuntia edes yrittämään huolehtia näiden palvelujen saatavuudesta muilla kielillä, mikä asettaa muita kieliä tai tulkkausta tarvitsevat henkilöt näiden palvelujen suhteen erilaiseen asemaan. Mahdollisuuksien mukaan toimiminen ei itse asiassa tarkoita eikä varmista juuri mitään ja siten sellaisenaan vaarantaa kielellisten oikeuksien toteutumisen.

Kuurojen Palvelusäätiö sr viittaa myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon (29.6.2017), jossa todetaan, että ottaen huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden merkitys perustuslain 19 §:ssä turvattujen perusoikeuksien kannalta perustuslakivaliokunta kiinnittää erityistä huomiota viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien toteutumiseen näissä palveluissa ja viranomaisten ja muiden julkista hallintotehtäviä hoitavien velvollisuuteen edistää viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Ei vastauksia.

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Ei vastauksia.

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Ei vastauksia.

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Ei vastauksia.

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Ei vastauksia.

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Ei vastauksia.

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Ei vastauksia.

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Ei vastauksia.

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Ei vastauksia.

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- •Valinnanvapausmarkkinat tulevat vaihtelevaan eri maakuntien välillä. Tällä on vaikutusta myös järjestöjen mahdollisuuksiin toimia asiakassetelipalveluissa ja henkilökohtaisen budjetin palveluissa tuottajina.
- Erityisesti asiakassetelit ja henkilökohtainen budjetti sekä liikelaitoksen ostopalvelut tarjoavat sote-järjestöille mahdollisuuksia toimia palveluntuottajina.
- Asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetin käyttö voivat vähentää hankintamenettelyjen tarvetta, mikä puolestaan hyödyntää pieniä ja keskisuuria yrityksiä, myös järjestöjä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on merkittävä rooli palvelujen tuottajina sekä uusien palvelumuotojen kehittäjinä. Järjestöt tuottavat niin kansalaistoiminnan yleishyödyllisiä palveluita, markkinaehtoisia palveluita kuin lakisääteisiäkin palveluita.

Järjestöt ovat monien sairaus- ja vamma-ryhmien kohdalla alansa asiantuntijoita. Järjestöt toimivat myös sellaisten väestöryhmien kanssa, joita julkinen palvelujärjestelmä ei välttämättä tavoita.

Järjestöjen palvelutuotannossa korostuu kohderyhmänä olevien ihmisten etujen valvominen ja asiakaslähtöisyys. Järjestöillä on vankka ja suora kosketuspinta omaan jäsenistöön ja sitä kautta avuntarvitsijoihin sekä heidän tarpeisiinsa. Kokemuksellisuus näkyy myös siinä, että palveluiden käyttäjien näkökulmia kuullaan, kun palveluita suunnitellaan ja arvioidaan. Pelkän palvelutuotteen lisäksi palveluntuottajajärjestö tarjoaa osallisuutta ja vertaistukea. Yhdessä tämä on tehokas ja vaikuttava kokonaisuus.

Sote-uudistus ja valinnanvapaus muuttavat merkittäväällä tavalla järjestöjen toimintaympäristöä. Järjestöjen tulevaisuuden toimintaedellytysten kannalta keskeistä on se, miten niiden palvelut sijoittuvat osaksi maakunnallisia palveluketjuja.

Sote-järjestöillä on parhaimmat edellytykset tuottaa asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetin kautta saatavia palveluita sekä liikelaitoksen ostopalveluita. Järjestöjen suomalaisomistus, arvopohja, syvä ymmärrys asiakkaan tilanteesta sekä ihmisten tarpeista lähtevä toiminta voivat olla merkittäviä kilpailuetuja.

Järjestöjen kumppanuus julkisen ja yksityisen sektorin kanssa voi parhaimmillaan synnyttää uudenlaisia

palveluinnovaatioita, mutta pahimmillaan se voi sysätä järjestötoimijat marginaaliin.

Suoran valinnan palveluntuottajan on tehtävä toiminta-alueellaan yhteistyötä maakunnan ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi maakunnan kanssa tekemässään sopimuksessa määritellyllä tavalla. Esitämme, että tähän lisättäisiin velvoite tehdä yhteistyötä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa, joilla on vahva rooli ihmisten arjen asiantuntijoina.

Järjestöjen toiminta sote-keskuksissa voisi olla esimerkiksi vertaistukea, vapaaehtoistoimintaa, järjestötietoa sekä kiireetöntä kohtaamista ja kuulemista - kaikkea sitä, mihin sote-keskuksen henkilökunnalla ei ole aikaa eikä mahdollisuuksia. Vertaistuki ja kansalaistoiminta sote-keskuksissa olisi vahva lisä suoran valinnan palvelujen rinnalle.

Sote-järjestöillä on käytännössä merkittävä rooli palveluohjaajina erilaisille potilas- ja asiakasryhmille. Yksityiskohtaisissa perusteluissa sote-keskusten sosiaalihuollon ohjauksen ja neuvonnan osalta on kuitenkin kirjattu, että sosiaalihoajaan on oltava palkkasuhteessa sote-keskukseen. Tällä pyritään varmistamaan yhteistyön pitkäjänteisyys maakunnan liikelaitokseen.

Tämä perustelu ei ole riittävä sulkemaan ulkopuolelle neuvonnan ja ohjauksen toteuttamisen alihankintana tai ostopalveluina. Sopimukseen on mahdollista kirjata yhteistyön kestolle vaatimuksia. Sote-järjestöjen erityisosaamista tältä osa-alueelta hyödynnettäisiin tulevassa valinnanvapausjärjestelmässä mahdollistamalla ohjaus- ja neuvontapalveluiden tarjoaminen alihankintana tai ostopalveluina. Näin osaltaan voitaisiin varmistaa ohjauksen ja neuvonnan laatu.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- •Paljon palveluita käyttäville asiakkaille järjestelmä on monimutkainen ja monipolvinen erilaisine valintoineen. Jos ei hahmota järjestelmää, on vaikea tehdä valintoja.
- Asiakkaille on oltava tarjolla tarpeenmukaista neuvontaa, ohjausta ja tukea, asiakkaalle ymmärrettävässä muodossa (viittaus kielelliset oikeudet viittomakielisten osalta).

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.